

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(16:de årg.)

Utgiven av Styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Stockholm 1920, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>N:r 10 Oktober</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 2: 50 pr helt år, 1: 25 pr halvt år. Lösnummer 20 öre. <i>Annonspris:</i> Å sista sidan 25 öre pr mm, å textsida 40 öre pr mm.</p>	<p><i>Redaktör:</i> RUTH GUSTAFSON Brännkyrkagatan 27 St. Tel. Söder 74 94.</p>	<p>Morgonbris' expedition: ANNA SVENSSON, (St.-Tel. Söder 78 98) Grindsgatan 10, 3 tr., Stockholm.</p>	<p>1920</p>
---------------------------	--	--	---	-------------

Agitation eller studiearbete?

"Andens tro kan icke hjälpa dig. Endast vad du tillägnar dig med din egen andliga hunger och gör till din personliga egendom genom trohet och lydnad — blir liv och kraft i dig."

Klubbarnas medlemmar må ha nedlagt aldrig så mycket av arbete för anordnandet. När talarinnan kommer ha de fullt upp att göra med biljettförsälj-

medlemmarna blir inte alls av — ofta till besvikelse för båda parterna.

Ibland ha nog också missräkningar kunnat komma, därför att man väntat

allt för mycket — man har liksom satt allt på ett kort och tänkt: nu eller aldrig. Har då den beräknade vinsten av nya medlemmar icke kommit, så har det varit nära till hands att se det hela misslyckat.

Men agitationen har inte heller någonsin kunnat ha till uppgift att i grunden utreda och gå på djupet med frågorna. Den har till uppgift att bringa till eftertanke och påverka sinnesriktningen hos åhörarna och vänder sig undan för undan till nya

Anders Zorn: Midnatt.

Andra tider — andra seder, så även inom vårt organisationsarbete. Den första fråga vi diskutera, när våra klubbar börja arbeta efter sommarvilan, är huru vi skola kunna väcka arbetshåg hos medlemmarna och vinna nya för att vårt arbete skall giva bästa möjliga resultat. Ofta anse sig klubbarna behöva någon hjälp utifrån och anordna ett agitationsmöte, men inte alltid giva dessa möten allt man väntat. Detta kan bero på flera

orsaker, som vi nog känna till och ofta ha vi under senare år uttalat vårt tvivel om att allan rättfärdighet vore uppfylld med anordnandet av ett och annat agitationsmöte.

ning, kaffekokning o. s. v., o. s. v., och många ha ej tid att åhöra föredraget, om det är än så värdefullt. Det personliga utbytet av tankar och meningar mellan förbundets "ombud" och

skaror av människor, men lämnar de redan vunna att inbördes söka skola sig själva.

Denna skolning har i allmänhet inom våra organisationer skett helt planlöst

och har väl till största delen berott på det egna intresset.

Men detta har hämnat sig. Många, som kommit till våra organisationer för att komma till en klarare uppfattning och vidare utveckling, ha kanske ej funnit det de sökte och lämnat vår väg, andra ha tagit organisationsarbetet helt ytligt och stannat som pappersmedlemmar och det finns också de, som fladdra ut och in allteftersom andan faller på — allt detta till stor förtvivlan för den elitkår av medlemmar, som ta organisationsarbetet på fullt allvar och som i med- och motgång med god vilja arbeta efter bästa förmåga.

Detta tror jag klubbmedlemmar, som läser det, skola känna igen som en bild ur verkligheten, men en bild, som vi inte äro så glada åt. Men vad är att göra?

Ja, må vi tänka efter. Ha vi kanske under den tid vi arbetat fram vår rörelse skattat alltför mycket åt önskan att få den stor till numerär och trott att då skulle den också bli stark?

Sant, svarar nu någon, men det har fattats idéer och nya uppslag för diskussion och omväxling i klubbarbetet!

Detta är en sak, ofta omskriven, ofta omtalad. Vädjanden ha gjorts till C. S. (numera F. S.) om förslag o. s. v. För sök ha gjorts en och annan gång med diskussionsförslag, ja, det har expedierats av klubbarna — och så har man stått där igen.

Det är för att giva ett litet svar på allt detta som jag citerat mottot här ovan. Det som skall fostra oss, göra oss klarseende och skapa vilja till arbete, det måste komma inifrån. Det är den personliga utvecklingen, tankekraften, som skall göra det möjligt för oss att genom studier skaffa oss svar på våra tusende frågor. Då blir vad vi veta icke "andras tro", det blir vår "personliga egendom".

Men hur ställer det sig i allmänhet med kärleken till studier? Visserligen saknas tid ibland, alltför ofta t. o. m., men förståelse för studiernas betydelse saknas också ibland. Jag minns t. ex., då jag och en god vän för några år sedan ämnade delta i en studiecirkel, hur någon sade till min väninna: "Vad skall du i en studiecirkel att göra? Nog måtte du väl kunna tillräckligt mycket för att sitta och trampa en gammal symaskin."

Vilken hopplös kortsynthet — men mycket vanlig.

Men vi ha kanske kommit något längre nu. Tiden kräver att inte endast söka få våra klubbar starka numerärt, utan också genom ett planmässigt studiearbete söka förkovra medlemmarnas insikter i främst de frågor vi ha oss förelagda till lösning och att kunna följa tidernas olika skiftningar. Eller med andra ord: Likaväl som vi behöva agitation bland de skaror, som ännu inte förstår vårt arbete, likaväl

behöva vi en fördjupad uppfattning av frågorna inom våra led.

Dessa tankar hade väl knappast blivit nedskrivna nu ändå, om inte sekr. i Värmländska kvinnodistriktet, Hulda Flood, för någon tid sedan skrivit och frågat om undertecknad ville komma till Värmland för några möten. Nu ha vi hittat på något splitter nytt, skriver hon. Vi anordna ej offentliga möten, utan vi skola ha instruktionsmöten i samband med samkväm. Klubbarna behöva så väl en hel del upplysning för sina möten. Det är mycket nödvändigare än agitation utåt."

Detta är ett försök, som måste tjäna ett dubbelt ändamål.

Det skall visa sig om instruktionsmöten ha någon betydelse för vårt arbete, om de kunna väcka medlemmarnas intresse och således medföra någon behållning och under sådana förhållanden vara vägledande för andra distrikt. Meningen är att vid mötena tala om "Det inre klubbarbetet och förutsättningarna därför", dess betydelse m. m. och planläggande av studiearbete. Frågor kunna och böra dels framställas för besvarande och dels diskuteras, om tiden medgiver.

Men dessa möten äro för vår del så gott som nya och då man skall börja med ett nytt arbete hyser man både oro och förväntningar. Men jag hoppas att klubbarna äro fullt eniga med sin distriktsstyrelse, att dessa möten få bli inledning till förbättrat klubbarbete och jag vädjar härmed till klubbarnas medlemmar, att alla som en infinna sig till mötena och jag gör detta så mycket mer, som jag ej kunnat glömma ett klubbrev från Värmland av Maja Andersson till Morgonbris' februarinumner, däri hon ger oss ett av de vackraste bevis på kunskapsökande, som borde göra alla "obotfärdiga" betänksamma. Hon hade varit på besök hos klubben i Skattkärr och skrev nu därom:

Klubben var liten men god. Dess ordf., Märta Henriksson, är mycket klen, skrey hon, och kan tidtals ej lämna sitt hem, men klubben hade nu måst lova att hålla sina möten hemma hos henne, där hon bor med sin mor i en liten stuga i skogen, för att hon i alla fall skulle få vara med.

Där studeras och där diskuteras, ty, säger Märta: Vi måste söka lära oss något!

Stackars lilla kära sjuka Märta! Mätte vi ha något i släkt med din friska, vakna själ, din brinnande längtan efter kunskap och vetande. Det är den rätta hungern.

A g d a Ö.

PRENUMERERA PÅ MORGONBRIS!

Också ett studieämne.

Det finns ett näraliggande ämne, som det kan vara värt att taga med på schemat, när man gör upp studieplanen. Och det är: det egna jaget.

Att studera andra det kan ofta vara både bra och givande, men den mesta behållningen skulle man säkerligen ha om man gäve akt på sig själv, sina egna göranden och låtanden.

För den socialistiska ungdomen är detta en mycket viktig förutsättning för att på ett rätt sätt kunna bära uppe den socialistiska idén. Idén om broderskap och samhörighet.

Lite var ha nog kunnat konstatera, huru lätt det dyker upp irritationsmoment i kamratrekretsen, som hota att förstöra det goda förhållandet inom densamma. Det sker inte så sällan just därför att vi inte lärt oss att underordna våra egna intressen det stora helas. Inte skilja tillräckligt på sak och person. Om man emellertid är besjälad av en idé, vill slåss för densamma och önskar denna idé framgång, så är det knappast möjligt att nå detta utan en god portion självövernelse. Och denna självövernelse får man till skänks. Den skaffar man sig endast så småningom genom att gång på gång ge akt på hur man handlar och göra sig själv frågan: handlade jag riktigt vid det eller det tillfället. Det är ju klart, att om man på ett sådant sätt hoppas kunna dana eller stärka en karaktär, så måste man i allra första hand vara ärlig mot sig själv. Man får inte genom att kompromissa med samvetet släta över bristerna, antingen de äro små eller stora, utan hänsynslöst klargöra vad som sant och rätt är, även om man skulle nödgas blygas inför sig själv. Ty gör man inte detta, då börjar man med självbedrägeri och att bedräga andra är endast en naturlig konsekvens som följer, antingen man vill eller inte. Att tänka sig ha sådana att hålla om idéernas fanstäng är ett grovt hån mot idén, och inte lär väl denna vara så värst mycket betjänt av det heller. Vilja vi undvika något sådant är det nödvändigt att ge akt på vårt dagliga liv och bildligt talat taga oss själva i öronen den gång uppförandet inte är klanderfritt. Nu är det visserligen så, att vi alla äro smålänningar inför vår herre och att betyget inte gärna blir prickfritt, även om vi själva utfärda det efter bästa förstånd och samvete. Men att vi lite var skulle kunna uträtta en hel del goda saker på karaktärsdanandets område, om vi bara hade viljan, det är säkert och då böra vi också sätta en ära i att göra det.

Vi behöva då åtminstone inte söka efter några försöksobjekt.

(Frihets studienummer.) N. E l o w s s o n.

Bliv medlem i den socialdemokratiska kvinnorörelsen!

Frihet från straff för fosterfördrivning.

Av professor Ludvig Quessel.

(översättning från Socialistische Monatshefte för Morgonbris av R. Lindström.)

Den oberoende tyska socialdemokratin har i den tyska riksdagen väckt förslag om frihet från straff för fosterfördrivning. Förslaget har givits formen av ett utkast till lag. Detta förslag till ändring av strafflagen är mycket storstilat. Det fordrar radikalt avskaffande av alla straffbestämmelser mot fördrivande av den mänskliga livsfrukten. Den tyska lagen straffar nu dem som fördriva foster eller deltaga däri med i svårare fall till tukthus ända upp till tio år. Dessa paragrafers fullständiga upphävande fordras nu av de oavhängiga socialdemokraterna. Därmed förklaras alla fall av fosterfördrivning för straffria, såvida de inte falla inom ramen av kroppslig skadegörelse.

Nästan alla representanter för rättsvetenskapen äro villiga att medgiva, att de här omtalade paragraferna i den tyska strafflagen äro högst olyckligt formulerade. Den juridiska auktoriteten Fr. von Liszt har sålunda vid ett tillfälle sagt, att det omdömet måste avgivas om den gällande lagen, "att den genom en oklar och oriktig formulering har givit upphovet till många och svårartade stridsfrågor". Denna bristfällighet blir genom den tyska riksrättens rättsskipning ytterligare ökad. Riksrätten har nämligen ställt sig på den ståndpunkten, att försök till fosterfördrivning är straffbart även i sådana fall, då det företagits med odugliga medel på ett objekt, som icke kunnat röna inverkan av behandlingen. Kvinnor, vilka på grund av menstruationens uteblivande trott sig vara befruktade, och med anledning därav sökt råd av "kloka" gummor, som ordinerat några menlösa mixturer, ha i Tyskland dömts till hårda fängelsestraff på grund av denna riksrättens tolkningspraxis, mot vilken folkets sunda rättskänsla för länge sedan rest sig samt en rad av vederhäftiga rättslärdade inlagt livliga protester. Det är faktiskt så, att en oändlig rad av gifta kvinnor enligt riksrättens lagtolkning äro förbryterskor. Men om nu en handling, som företas för att avlägsna de befruktade äggcellerna — de äro ungefär av knappnålshuvuds storlek — visar sig verksam eller inte, så är den, i vilket fall som helst, om den blir anmäld, enligt den tyska riksrättens sätt att tolka lagen, att anse såsom mordförsök och måste därför bestraffas.

Till det obegripliga i dessa lagparagrafer hör också den omständigheten att de redan befruktade äggcellerna,

om vilkas existens kvinnan före menstruationens uteblivande ej kan ha någon aning, i princip likställes med det foster, som börjar röra sig i modersskötet. I det praktiska livet skulle man skratta en människa upp i ansiktet, som efter att ha druckit ur ett rätt ägg förklarade sig ha slukat en levande kyckling. Varje kyckling utvecklar sig ur ett befruktat ägg. Men just på de utvecklingsstadier, då kycklingen håller på att ta form i ägget, kommer allt an. Liksom ett hönsägg inte är någon kyckling, så är heller inte en befruktad kvinnas äggceller, som först i tredje veckan få de tidigaste svaga tecknen till en embryonal gestaltning och som i nionde veckan ännu inte väger 4 gram, något människobarn. Det befruktade mänskliga ägget är och förblir genom betydelsefulla utvecklingsstadier skiljt från det embryo, som börjar vinna den mänskliga formen. Dessa utvecklingsstadier, som kunna betecknas med ordet människovardande, äro de avgörande. Den straffrätt, som ignorerar denna människovardandets process, står i grunden det naturvetenskapliga tänkandet mera fjärran än den kristna kyrkans från den heliga skrift anammade straffrätt (ius canonicum), som är helt förtrogen med tanken på människovardandet i moderslivet. Människovardandets första stadium begynner icke enligt den kanoniska rätten då ägg- och sädescellerna förenas utan först sex till tio veckor senare. Det måste betonas, att denna kanoniska åsikt, som stöder sig på andra Mose bok, står i full samklang med modernt naturvetenskapligt betraktelsesätt. Genom den manliga sädescellens inträngande, så lär oss vetenskapen, uppstår det befruktade ägget. Detta äggs människovardande är en senare process. Följaktligen är enligt den kanoniska rätten avlägsnandet ur uterus av det befruktade ägget ingen förbrytelse. Medeltidens kyrkliga rättsåskådning är vida mänskligare än våra dagars tyska straffrätt. Den kanoniska rätten överlämnade åt kvinnan, att under de första sex till tio veckorna efter befruktningen fritt bestämma, om hon ville bli mor eller inte. Det stod henne fritt att avlägsna det befruktade ägget ur uterus. Även den som hjälpte henne härvid blev utan straff. Så snart människovardandets process begynte i moderslivet gällde emellertid ett ingrepp i denna utveckling enligt den kanoniska straffrätten såsom homicidium, såsom mord. Så likgiltig som den kristna straffrätten var för det befruktade ägget hos kvinnan, så helig stod för den människovardandet i moderslivet. Över detta höll kyrkan sin skyddande hand och straffade var och en, som med våld grep in i denna process' mysterium.

Också den anglosachsiska rätten betraktar fostrets första rörelser som det utslagsgivande för existensen av ett

liv. Varken i England eller Amerika behöver en läkare, som avlägsnar ett befruktat ägg ur uterus, frukta för att han skall bli straffad. I det anglosachsiska samhällslivet är nu den uppfattningen allmänt utbredd, att det är omöjligt att upprätthålla en hög kultur utan att medvetet reglera födelsernas antal. Denna i kulturens och den sociala moralens intresse för nödvändig erkända regleringen av barnantalet försiggår dels genom preventiva medels användande och dels genom att låta befruktningen gå tillbaka, d. v. s. genom avlägsnandet av de befruktade äggcellerna. Vilka metoder för medveten reglering av födelsernas antal mest användas, är inte gott att säga. I Amerika synes det vara vanligast att med biträde av specialister avlägsna det befruktade ägget. Redan ur reseskildringar från början av 90-talet finna vi, att hos högre samhällslager i U. S. A. frågan om begränsning av barnantalet stod på dagordningen. Sedan denna tid har benägenheten att inskränka barnens antal även vunnit terräng i den amerikanska arbetarklassen. Regeringsrådet Kolb, som under ett halvt år i egenskap av arbetare levde i Chikago och San Francisco, berättar oss, att "nymalthusianska grundsatser vunnit stor utbredning just i arbetarkretsar... Var och en kände namnen på läkare, som levde på dylika operationer. Deras honorar uppgivas för arbetarhustrur vara 10 doll., en jämförelsevis ringa summa mot kostnaderna för födsel och uppfostran." Det förtjänar också att observeras, att Johannes Scherr i sin tyska kvinnornas historia nämner ett ställe i Medical Journal år 1859, där det uppgives att kvinnorna i Newyork lättare besluta sig för att avlägsna ett befruktat ägg än att dra ut en tand. Det står i varje fall fast att den höga kulturen och rikedom i de anglosachsiska länderna vore otänkbar utan en medveten begränsning av antalet födda barn.

*

Ett återvändande till kanoniska rätten, vid vilken den äldre tyska straffrätten fasthöll ända till sent in på det 18:de århundradet, är ur många synpunkter att rekommendera. Först måste sägas, att det icke motsvarar vår uppfattning av människovärdet att fordra av kvinnorna, att viljelöst överlämna sig till de naturkrafter, som behärskar alstringen. Människornas värde bjuder oss fastmer att överallt försöka utöva inflytande på naturkrafterna, där detta är möjligt och där det kan befördra det gemensamma väl. Lika riktigt som det är, att vi säkerställa vår hälsa för skadlig inverkan av väderleken, lika riktigt är det också att kvinnorna få rätten att skydda sig mot de naturmakter, som pressa dem till slavisk tjänst under en för samhället skadlig fortplantning. Man behöver blott tänka på strömmen av utom äktenska-

pet födda barn, vilka, så länge vi leva under nuvarande förhållanden och moraliska åskådningar, äro en olycka för sina mödrar. De barnrika s. k. äkta mödrarnas tragedi är så känd, att det är oriktigt att närmare skildra den.

För återvändandet till den kanoniska rätten talar vidare det etiska ideal, som går ut på mannens och kvinnans fullständiga likaberättigande. Naturen själv känner ingen lika rätt och intet likaberättigande. Men människan som sedligt väsen är förpliktigad att utöva så mycket inflytande på naturkrafterna, som det står i hennes makt, om dessa krafter motverka hennes sedliga uppfattningar. Naturen lägger ensidigt alla fortplantningens bördor på kvinnans skuldror. Det är därför endast med billighetens krav överensstämmande, om vi återge kvinnan hennes rätt att avgöra, om hon vill bli mor eller inte. Det gäller här inte skapandet av en ny rätt, utan endast om återinsättandet av en uråldrig rätt, en rätt, som kyrkans rättsliga institutioner aldrig antastat. Därvid blir det nödvändigt, att kvinnans rätt att bestämma över moderskapet lika oinskränkt blir en rätt för kvinnan själv som naturen på hennes axlar oinskränkt lagt fortplantningens bördor. Icke den man, som älskar en kvinna har att avgöra om hon skall bli mor eller icke, utan detta avgörande måste kvinnan behålla helt för sig själv. Blott på denna väg kunna vi komma verkligt nära idealet om kvinnans och mannens likaberättigande.

Liksom de sedliga skälen så tala också tungt vägande sociala skäl för ett återvändande till den kanoniska rättens uppfattning. Att sätta barn i världen, för vilka bordet icke står dukat och som därför äro vigda till undergång, är en förbrytelse. Därvid måste också beaktas, att näringsfrågan under de första barnåren följer helt andra lagar än under de senare levnadsåren. Genom många årtusenden har det icke varit möjligt för mänskligheten att bringa anskaffandet av näringsmedel för de första barnåren i samklang med födelsernas antal. Överallt där jakt och fiske voro huvudnäringar, fattades det näringsmedel för de tidigaste åren. Huru givande en jägarstams jaktmarker än voro och hur mycket över de dagliga behoven fisket avkastade, så blev ändå möjligheterna att uppföda de späda barnen ganska inskränkt. Den enda näringskällan för de nyfödda hos de folk, som icke voro i stånd att nyttja kreatur som mjölkdjur, var modersbrösten. Detta måste anlitas under de två första levnadsåren. Nu kan en frisk kvinna varje år ge livet åt ett barn. Men blott den förstfödde har bland sådana folk sin näring säkerställd. Däremot äro alla under den nära tre år omfattande laktationsperioden födda barnen vigda till un-

dergång; de måste dödas eller sättas ut för att förgås, emedan kvinnorna hos folk utan mjölkdjur inte kunde vara i stånd att under samma tid vid modersbrösten nära två eller tre barn. I ett liknande läge befinner sig nu det tyska folket. Genom kriget och den hårda freden har husdjursbeståndet sjunkit oerhört. 1913 producerades i tyska riket 24.4 miljarder liter mjölk. Denna produktion har sjunkit till 9 milj. liter mjölk 1920. Samma svårigheter ha ju i stor utsträckning gjort sig gällande även i de neutrala länderna under krisåren. Nu har det ju för dem lättat betydligt, även om situationen av ekonomiska och andra skäl ändå icke är just så lysande för de fattigaste klasserna.

Näringsfrågorna äro av så avgörande betydelse, att de absolut inte kunna lämnas ur räkningen, när det gäller de problem, som i denna artikel behandlas. Så länge inte näringsproblemen för alla samhällsklasser äro tillfredsställande lösta, är det ett barbari att ställa upp som regel, att kvinnor skola kunna tvingas att bli mödrar mot sin vilja.

I synnerhet ute i Europas krigshärjade länder, men även i de neutrala länderna, har världskriget så reducerat möjligheterna för en sund fortplantning, att det vore omänskligt att motståndslöst utelämna kvinnorna till alstringens urkrafter. Det går omöjligt an, att kvinnorna som hittills skola hetsas av strafflagen att viljelöst låta sig befruktas och föda barn till världen, då användandet av preventivmedel på intet sätt kan garantera en förnuftig reglering av födelsernas antal. Ett erkännande av kvinnornas rätt, att inom de gränser, som de heliga skrifterna och den kanoniska rätten fastställa, göra sig fria från befruktning, är oundgängligt nödvändigt i våra dagars kultur-samhällen.

Vid sorgfällig prövning av frågan om frihet för straff för s. k. fosterfördrivning skall ingen människa med samvete och verklig omsorg för befolkningens framtid kunna undgå att erkänna, att den nuvarande lagstiftningen bör ändras. Väl att märka: endast ändras, ej radikalt avskaffas. Där strafflagen skyddar det foster, som redan fått liv i modersskötet, må den bibehållas. Att utesluta varje skydd för sådana foster, som börjat få mänsklig gestalt och liv, såsom de tyska oavhängigas förslag i överdriven radikalism fordrar, skulle föra till ett ohållbart tillstånd och på det riskablaste sätt äventyra den respekt för människolivet, som är en av grundvalarna för all civilisation. Det vore likaså en stor fara för kvinnorna, om tvivelaktiga existenser och samvetslösa män genom frånvaron av alla lagbestämmelser rent av skulle lockas till attentat mot havande kvinnors liv och hälsa. Man vinner fullständigt det,

Förslag till förbudslagstiftning.

Nykterhetskommittén har nu avgivit sitt betänkande till regeringen. Kommittén föreslår däri att förbudslagen skall underkastas folkomröstning. Därigenom blir det på ett otvetydigt sätt utrönt huruvida en förbudsvänlig majoritet existerar, och därest så är fallet göres denna majoritet genom omröstningen starkt medveten om att den påtagit sig ansvaret för den lag, som den godkänt. Efter att ha redogjort för de olika formerna av omröstning företar kommittén en jämförelse mellan den bekräftande och den rådgivande omröstningens värde och kommer till det resultatet, att den bekräftande omröstningen ur sakliga synpunkter är att föredra. Denna form av referendum lägger med betydligt större eftertryck det moraliska ansvaret i de röstandes händer, och de personer som delta i en dylik omröstning komma att känna sig meddelaktiga i beslutet på ett helt annat sätt än om det blott är fråga om en rådgivande omröstning. Utslaget av en folkomröstning måste bli pålitligare, om de röstande haft tillfälle att ta känedom om lagens olika detaljer än om de blott rösta för eller mot förbud i allmänhet.

som de oavhängiga vilja med sitt förslag, om kvinnorna återgivras rätten att med hjälp av en sakkunnig läkare på de allra tidigaste stadierna förhindra fortskridandet av en icke önskad befruktning. Denna rätt giver kvinnorna allt, vad de rimligtvis kunna fordra. Att avlägsna de befruktade äggcellerna ur uterus genom en för ändamålet speciellt utbildad läkare, kan icke på något sätt anses såsom en handling stridande mot vår moraliska uppfattning. I de anglosachsiska samhällena där denna rätt, såsom vi ha sett, tillkommer kvinnorna, har den sociala moralen ingalunda försämrats utan tvärtom avsevärt förbättrats.

Avlägsnandet av de befruktade äggcellerna innan fostret fått liv och begynt antaga mänsklig gestalt får i framtiden icke anses såsom fosterfördrivning. Ett sådant förfaringsätt bör endast betraktas såsom en nödvändig och oundviklig åtgärd för reglering av födelsernas antal. Och utan att det göres något allvarligt i den vägen måste tyska folket upphöra att existera såsom kulturfolk. Ju fortare man beslutar sig för att återgå till den kanoniska rättens uppfattning i denna fråga desto säkrare skall tyska folket komma ur den djupa förnedring, i vilken världskriget kastat det och finna vägen till frihet och ljus.

Kommitténs huvudförslag går sålunda ut på att inom två år sedan lagen blivit antagen av riksdagen skall genom omröstning avgöras huruvida lagen skall träda i kraft. Uppnås vid omröstningen föreskriven majoritet, skall lagen träda i kraft om tre år. Skulle riksdagen finna, att den bekräftande omröstningen icke låter förena sig med gällande grundlag, så har kommittén alternativt föreslagit en rådgivande omröstning. Skulle riksdagen anse, att ingendera omröstningsformen är möjlig utan grundlagsändring, så framhåller kommittén angelägenheten av att nödiga grundlagsändringar genomföras så snart, att åtminstone den rådgivande omröstningen möjliggöres senast under år 1922.

Kommittén övergår sedan till frågan om majoritetens storlek vid en förbudsomröstning. I anslutning till bestämmelserna vid liknande fall i vissa anglosachsiska stater föreslår kommittén $\frac{2}{3}$ eller 60 proc. Därigenom har man skaffat sig en garanti för att omröstningsresultatet icke är beroende på tillfälliga omständigheter utan måste betraktas som ett pålitligt uttryck för folkmajoritetens övertygelse, och man har dock med en sådan föreskrift icke lagt oskäligen hinder i vägen för flertalsviljans förverkligande.

Det framlagda lagförslaget är icke skrivet i form av en förbudslag utan bär titeln "Lag om alkoholvaror". Dessa varor indelas av kommittén i fyra grupper: 1) sprit = alkohol samt blandningar av alkohol och vatten utan ytterligare tillsatser eller med tillsatser i denatureringssyfte, 2) alkoholhaltiga apoteksvaror, 3) alkoholhaltiga drycker = sådana till apoteksvaror ej hänförliga alkoholvaror, som äro avsedda till förtäring och i vilka jämte alkohol och vatten ingå även andra beståndsdelar, 4) alkoholhaltiga tekniska preparat = alla övriga alkoholvaror. I lagen bestämmas under vilka förhållanden alkoholvaror må tillverkas, införas eller försäljas.

Rätt till framställning av alkohol skall meddelas av konungen. Dock skall detta icke vara erforderligt för redan i gång varande sulfid- och pressjästfabriker. Partihandeln med sprit och alkoholhaltiga drycker skall koncentreras till ett särskilt organ, kallat alkoholcentralen, som även får ensamrätt till import av dessa varor. All i landet tillverkad sprit skall försäljas till alkoholcentralen eller exporteras. För denaturering, återförsäljning o. d. av sagda varor äro detaljerade bestämmelser utarbetade. De föreslagna föreskrifterna om alkoholhaltiga apoteksvaror och alkoholhaltiga tekniska preparat ansluta sig rätt nära till nu gällande förordning.

Tillsynen över lagens efterlevnad skall enligt förslaget åligga kontrollstyrelsen, som skall äga att förordna

En sommarsaga.

*Det var i sommarnatten en stilla skymningsstund,
när dag och natt förenas en flyktigt kort sekund,
när ljusa drömmar stiga mot himlarymdens blå
och längtans tankar söka sitt tysta drömslott nå.*

*Det var små lätta vågor, som vaggade mot strand,
en ändlös syskonskara, som följdes hand i hand.
De färgades likt purpur av aftonrodnans glans
och brunno liksom rosor uti en blomsterkrans.*

*Så glömdes allt det tunga och dagens små förtret
och själen mötte samman med rymdens ändlöshet.
När varje ljud förstummats och varje viskning
dör,
ditt hjärtas tysta aning mitt eget hjärta hör.*

*Och som i drömmar slutna vi sutto tysta kvar,
det var så tyst och stilla och natten underbar,
en liten vacker saga om kärlek och om sång,
som varje män'skohjärta förtäljer någon gång.*

*Så skymmer det kring världen och omkring oss
också,
och vågorna de somna vid strandens sten och
strå.*

*Men våra tysta drömmar de stiga ännu fritt
och söka land och rike, som kallas mitt och ditt.*

*Det var en ensam stjärna på himlens blåa valv —
det var en ton i natten, som av berusning skalv —
det är ett vackert minne av någonting som var
en liten sommarsaga i flydda solskensdar.*

Joel Ljungquist.

tillsyningsmän till erforderligt antal. Den lokala uppsikten skall anförtros åt nykterhetsnämnderna, som bli obligatoriska i alla kommuner och få en mera utsträckt befogenhet än de nu äga.

Ur kapitlet om ansvarsbestämmelserna må här anföras, att olovlig tillverkning av alkohol är straffbelagd med böter från 500 till 5,000 kr. och, om förbrytelsen sker i större omfattning eller i försäljningssyfte eller upprepas, med fängelsestraff eller straffarbete i högst ett år. Försök till sådan tillverkning straffas med böter från 100 till 1,000 kr. För olovlig försäljning föreslås samma straff som för olovlig tillverkning. Att utan rättighet därtill inköpa eller annorledes förskaffa sig sprit straffas med böter från 100 till 1,000 kr., och samma straff föreslås för olovligt innehav.

Detta lagförslag åtföljes av sju reservationer, av vilka en, given av doktor Ivan Bratt, med en lång utredande motivering går emot förbud och förordningar restriktioner.

Socialdemokratiska kvinnors ålderdomshem.

En fråga för prövning i klubbarna.

Vid ett kamratmöte av Blekinge socialdemokratiska kvinnoklubbar i Sölvesborg den 5 sept. behandlades en motion av följande innehåll: "Är tiden ej inne då de socialdemokratiska kvinnorna böra tänka på anskaffande av egna ålderdomshem till sina av arbete, umbäranden och ålder försvagade medsystrar?"

Motionen, som inleddes av fru Lotten Stendahl, Sölvesborg, kommer att framläggas å nästkommande kongress för att där vidare behandlas. Kamratmötet uttalade, att denna fråga borde kunna upptagas till diskussion i alla våra klubbar och eventuella uttalanden sändas till förbundsstyrelsen. För vägledning till diskussionen i denna fråga har från kamratmötet sänts nedanstående referat av fru Stendahls inledning till motionen:

Jag har så ofta tänkt och ställt den frågan till mig själv, vad skall det bli av de kvinnor, som i många, långa år arbetat, trätat och försakat för att få inkomster och utgifter att gå ihop, fostrat barnen och jämnat vägen för de sina, för att de en gång skulle få det drägligare, eller av den ensamma, självförsörjande kvinnan, som aldrig vet vad det är att äga ett hem, endast arbeta, jakta i fabriker eller var hon nu kan få sitt levebröd.

En gång skall dessa strävsamma kvinnor finna att de stå, många kanske ganska snart, inför den naturlag vi alla måste böja oss under, nämligen — ålderdomen.

Vår senare tid har uppslukats av nya reformer av alla slag, särskilt skolans förbättrande, så vi må säga att för skolan med dess undervisning och barnens uppfostran är väl sörjt. Men, alltid är det lika tyst då det gäller kvinnans egen sak, den utslitna, gamla grånade kvinnan vare sig i hem, fabrik eller vilket arbete hon utfört i sin krafts dagar, den kvinna, som anses ej behöva ha någon vilostund då krämpor, svaghet och orkeslöshet ta ut sin rätt.

Vi måste därför kämpa vår egen kamp, förlitande på oss själva. Var vi vända oss se vi att för kvinnan inom lärarekallet, post-, telegraf- eller andra ämbetsverk är det väl sörjt och då deras krafter svika ha de sina pensioner och i många fall sina vilohem.

Men om den kvinna, som ställdes hit till världen endast för att arbeta, hade ett ålderdomsstöd såsom ovannämnda kvinnor, som fullt betryggade hennes ålderdomsdagar, nog vore väl då arbetet bra mycket lättare att utföra, bördorna lättare att bära, än som nu är fallet.

Kanske kan någon tycka — någon, som har det så bra, ekonomiskt sett, att hon aldrig behöver tänka på att ens en sådan dag skall komma då förtjänsterna utebli — att det blir så bra ställt för de fattiga nu då fattigvårdsfrågan går i uppfyllelse, då vi ej skola kallas fattighjon, utan pensionärer, och fattighuset kallas vilohem.

Jag undrar dock om ej den dag, då du eller jag behövde gå in genom dessa dörrar för att äta vårt nådebröd kände oss som fattighjon i ordets fullaste bemärkelse i trots av att vi skulle kallas pensionärer.

Aldrig skulle det bli vårt hem.

De generationer, som arbetat, kämpat och lidit och i många fall blivit förföljda, de ha kämpat för de socialdemokratiska idéerna, ej för att själva skörda frukterna utan för ett framtidens folk. Men dessa tiders kvinnor, som även sådde säden, skola såsom varande gamla, överflödiga undanknuffas i ett hörn, som varelsor man helst ville bli av med så fort som möjligt. Hur mången gammal präktig mor har ej i många fall blivit en börda för sina egna barn? Hur mången självförsörjande kvinna står ej, då krafterna ge vika, i livets höst spörjande: nu har jag givit hela mitt kapital — min arbetskraft — allt är förbi, var skall jag nu finna en stilla vrå, en stunds vila efter allt mitt jäktande? På svaret vågar hon ej ens tänka.

Vad vore väl lyckligare för den gamla, behövande, överflödiga kvinnan, än att hon hade ett hem, där ej oro fanns för hur hon skulle kunna betala hyran, för att ej bli vräkt av en oresonlig hyresvärd, ett hem dit hon kunde ställa sina steg, taga sin tillflykt då allt blir för trångt, då hon ingen har att taga vård om sig, då endast besvikelse, bitterhet och en utarbetad trött kropp finnes kvar.

Således, jag menar, ett hem där förstärkelse rådde mellan hemmets medlemmar och där ingen var översittare, utan där alla medtagande det nödvändigaste av sitt eget lilla bo, om de så ville, sågo endast sitt eget hem, om än det blev en liten vrå. Nog tror jag att om de socialdemokratiska kvinnorna på allvar och med energi satte kraft bakom ordet, toge itu med denna sak något skulle kunna göras för att våra utslitna medsystrar skulle få ro och vila de få återstående dagar de hade kvar, till dess de för alltid gå bort, saknad av ingen.

Så kommer det viktigaste, jag borde säga svåraste med denna fråga.

Var taga pengar till dessa våra ålderdomshem? En tanke har jag tänkt då jag sett utannonserats dessa otaliga lotterier, som vi se varje dag från alla håll, både nyttiga och onyttiga, varför ej göra som dessa, få till stånd ett lotteri, som Socialdem. Kvinnoförbundets styrelse eller någon kommitté tog hand om och genom lotteri lägga en grundplåt för våra hem? Och skulle inte vi, som ha arbetat var på sitt vis i olika branscher, på olika områden, ha rätt att sedan begära att staten, genom statsbidrag, medverkade att underhålla våra hem, likaväl som vi nu av våra små inkomster skola genom tunga skatter underhålla skolor, kyrkor, kaserner, k. slott och alla andra institutioner, som sluka miljoner årligen. Äro vi ej i vår fulla rätt, då vi ej äga någon utväg, få vår ålderdom bekymmerfri, likaväl som vi skola underhålla genom pensioner hela klasser av dagdrivare tillhörande olika klasser av människor som livet igenom endast levat på livets solsida och många ha ej i hela

Anders Zorn: En Stockholmsbild.

sitt liv utfört ett dagsverke motsvarande det som kvinnor få utföra dagligen i många fall.

Nog att det tar tid, lång tid innan våra önskingar bli uppfyllda, planerna realiserade, men en grund kan läggas, blott förslag och utredning kommer i rätta händer.

Om vi tänka oss t. ex. en början med tre hem, ett i norra, ett i mellersta och ett i södra Sverige.

Vad skulle väl ej en kvinna känna, då hon i stället för att ställa sina stapplande steg till fattighuset få gå till Socialdemokratiska kvinnornas egna hem, hennes hem, den dag då varje dörr är stängd, då hennes kropp är dödstrött efter ett helt livs släp och slit, med vilken glädje skulle hon ej taga sin vrå i besittning.

Blir man inte bitter, då man, isynnerhet i storstäderna, se de stora fina palatsen med dyrbara inredningar där kvinnor dväljas, bortfjäskas, omhuldas av allt vad rikedom kan ge, och årligen resa till badorter för att — vilken ironi — få vila, hämta krafter. Men för den arbetande, utslitna kvinnan, skall ej finnas den minsta lilla vrå, då hon i sitt livs höst blir lämnad kvar ensam och oförmögen att längre slita för sitt uppehälle, endast med fasa tänkande på att fattighuset är min lott efter ett livslångt ärligt arbete.

Kamrater! Låt oss tänka på den dag då kanske en och annan av våra medsystrar klappar på fattighusets port, vi då i stället taga emot dem i Socialdemokratiska Kvinnoförbundets egna ålderdomshem, ditt eget hem, vårt hem!

Detta beaktansvärda förslag, som nu går ut till prövning i klubbarna, kan även behandlas i vår tidning. Där kan givas goda uppslag för frågans lösning eller erinringar emot förslaget, varför Morgonbris gärna tager inlägg till denna diskussion.

Rösträttskongressen i Genève.

Som ett komplement till redogörelsen, som inflöt i julinumret över kongressens förhandlingar, införes nu det beslut, som där fattades i särslagstiftningsfrågan. Från soc.-dem. kvinnornas förbundsstyrelse hade översänts samma uttalande, som av dem sändes till kvinnokongressen i Washington förra året (infört i Morgonbris nr 11, 1919). Här som på de flesta internationella kvinnokongresser voro meningarna delade för och emot särslagstiftning för kvinnor.

Inom kommittén för denna frågas behandling underkastades vårt förslag granskning och fyllde därvid sin mission, emedan detsamma gjorde klart att även arbetarekvinnor äro emot särslagstiftning.

Av alliansens beslut, som här nedan följer, finna vi även att densamma är emot en ensidig särslagstiftning för kvinnor, där en sådan strider mot deras vilja, och vi kunna glädja oss åt deras beslut.

Detsamma har följande lydelse:

att rätten till arbete erkännes för såväl gifta som ogifta kvinnor;

att ingen särslagstiftning rörande kvinnors arbete olika mot lagstiftningen för män bör antagas mot kvinnornas egen önskan;

att all lagstiftning rörande kvinnor såsom mödrar skall så avfattas, att den icke skadar deras ekonomiska intressen; och

att all framtida reglering av arbetsvillkor bör gå i riktning av likhet mellan män och kvinnor.

S. V.

Arbetareklassens kulturuppgifter.

(Ur ett föredrag vid A. B. F:s Skansen-fest.)

Av Yngve Hugo.)

Man kan säga, att den orsak, som bragt den svenska bondekulturen till undergång, är densamma som höjt den svenska arbetareklassen. Det var i konkurrensen med den hastigt och oväntat uppblomstrande industrien, som bondekulturen splittrades; det var också den av detta industriella uppsving alstrade industrialismen, som tvang de till slavar gjorda arbetarna att i självförsvar organisera sig för att kämpa sig fria. Denna arbetareklassens stolta frigörelsekamp utgör i och för sig en kulturbragd, som skall komma att omnämnas i alla tiders historia. Klarast framstår för en var den kulturella betydelsen härav om man jämför dem, som för 50 år sedan voro industrialismens trälar med de arbetare, som i våra dagar samlas under de röda fanorna eller till överläggningar i våra Folkets hus. Eller om man jämför dem, som nu samlas i arbetarnas bildningsorganisationer med de arbetare, som ännu nöja sig med att utfylla fritiden med kortspel, brännvin och dans; gör man endast den reflexionen, att det kunde ha varit så, att hela arbetarklassen tillhörde den senare kategorien, så måste man, om man ej är blind och fanatisk, erkänna, att de kulturella framstegen äro ofantliga. Men icke endast för arbetareklassen har frigörelsekampen varit av kulturell betydelse. Arbetareklassens beundransvärda organisationsförmåga bör kunna komma väl till pass också då det gäller att organisera bättre samhällsförhållanden. Den solidaritetskänsla, den självdisciplin och den självuppoftning, som arbetarna lärt sig iakttaga då striden stått som hast, skall helt visst fördelaktigt inverka också på andra klasser och på samhället såsom sådant. Glömmas bör ej heller, huru arbetareklassen på ett effektivt sätt verkat för allmän folknykterhet och för folkupplysning. Man torde kunna säga, att nykterhetsrörelsen och folkbildningsrörelsen först på allvar trängt ned i de djupa folklagren, först blivit verkliga folkrörelser, sedan arbetarna själva börjat organisera dem.

Ingen kan sålunda förneka, att icke arbetareklassens kulturinsatser under de gångna decennierna varit stora. Än större äro emellertid de kulturuppgifter, som vänta arbetareklassen. Alla tecken tyda på att arbetareklassen inom en nära förestående tid blir den politiskt ledande klassen. Därmed blir den också i viss mån den kulturellt ledande. Det är visserligen ej så, att de maktägande i samhället äro de som

DRÖMMAR.

Det är vackert att drömma i unga år om kamp och seger i svåra strider — drömma om stordåd, vars minne står bevarat i långa tider!

Vackert att sätta sig höga mål före, och aldrig slå av på idealet! Välja med ungdomskrafter av stål kärnan i stället för skalet.

Men livet är nu så oänt svårt — ej alltid det hjälper att strida och kämpa! På allt det stolta vi drömde som vårt få ofta vi lämpa.

Det är vackert sedan, fast bruten och trött söka att lindra andras smärta.

Vackert att gömma, trots allt som oss mött, idealet djupt i vårt hjärta.

Så må vi då drömma en hoppfull dröm, att de unga bli starkare än vi voro — ej gå i kvav i den vilda ström, där våra bräckliga farkoster foro!

Karin Elmér.

skapa kulturen; detta göra naturligtvis framförallt vetenskapsmännen, tänkarna, konstnärerna, ingenjörerna o. s. v. Men de maktägande i samhället kunna dock i viss mån komma att inverka på kulturens utveckling genom att uppmuntra eller undertrycka vissa kulturimpulser och riktningar. Skall man kunna vänta, att arbetareklassen, som politiskt ledande parti i sund och utvecklingsbefrämjande riktning skall komma att påverka kulturen? Mycket talar för, att så verkligen kommer att bliva fallet. Ett gott tecken är bland annat det ofantliga uppsving, som ägt rum inom arbetarnas bildningsorganisationer i samband med arbetarerörelsens senaste politiska framgångar.

Hurudan kommer då den kultur att se ut, som arbetareklassen skall frambringa? Man hör understundom talas om motsättningen mellan borgerlig och socialistisk kultur. Arbetarerörelsens motståndare vilja ofta göra gällande, att arbetarna tro sig om att skapa en fullständigt ny kultur, till sitt väsen alldeles olika den gamla borgerliga kulturen. Tyvärr hör man nog enstaka röster även inom arbetarerörelsen tala i samma riktning. Det förefaller mig som om den ryske undervisningskommisariern Lunatjarski fullt riktigt klarlagt denna fråga. Han liknar den allmänmänskliga kulturen vid ett rikt förgrenat träd, som sänker sina rötter ned i samhällsjorden. Varje tid har frambragt sin gren eller sina

kvistar. Till följd av den förbättrade jordmån, som kommer till stånd, på grund av den socialistiska omvälvningen, skall en ny gren växa ut på det stora kulturträdet. Denna gren är den socialistiska kulturen. Grenen är emellertid uppbyggd av samma sorts celler och av samma sorts vävnader som hela det övriga trädet. Det är en gren av de många.

Jag skulle vilja sammanfatta de kulturuppgifter, som vänta dem, som få makten i samhället, antingen nu detta blir arbetareklassen eller ej, på så sätt: Det gäller att vårda kulturträdet, att se till att ingen gren, ingen kvist av detsamma förstöres, och att sörja för att så många människor som möjligt bli i tillfälle att njuta av dess frukter. Må detta bliva arbetareklassens kulturprogram, sålunda även Arbetarnes Bildningsförbunds program.

Låt oss nu närmare skärskåda vissa delar av detta program. Den kanske viktigaste uppgiften är att stödja den vetenskapliga forskningen, som är urkällan till allt mänskligt vetande. Det är vetenskapen endast, som kan giva människorna alltjämt nya och bättre svar på de urgamla frågorna om världsaltets byggnad, om människornas eget väsen och om människornas plats i världen. Inga utgifter äro för stora, som gå till detta vetenskapliga sanningssökande. Men då det nya samhället på så sätt vårdar sig om den vetenskapliga forskningen har det också rättighet och skyldighet att ställa stora krav på densamma. Det skall fordra av vetenskapsmännen fullständig objektivitet, liksom också, att den vetenskapliga forskningen endast står i kulturens tjänst. Sådana företeelser få ej förekomma, som att historieforskningen ensidigt ställs i ett visst politiskt partis tjänst, eller att naturvetenskapsmän använde sitt snille för att konstruera stinkbomber och andra kulturfiendliga produkter.

Vid sidan om den vetenskapliga forskningen böra de maktägande i samhället särskilt vårda sig om barnen. Då det viktigaste i det nya samhället är de nya människorna måste man redan från början vinnlägga sig om deras uppfostran. Hurudan bör då denna barnens undervisning vara? Den bör först och främst vila på klar vetenskaplig grund. Härmed menas naturligtvis icke, att barnen skola uppfostras till vetenskapsmän och vetenskapskvinnor. Härmed menas endast, att vad som läres i barnskolorna ej strider emot den vetenskapliga forskningens senaste resultat. Det kan ej förnekas att så ej är förhållandet i de nuvarande folkskolorna. Ingen lär kunna bortbevisa, att ej det stora flertalet av de religiösa dogmer, som ännu inläras i skolorna som absoluta sanningar, stå i bestämd strid mot den moderna vetenskapen.

(Forts.)

Styrelsen för Ystads Soc.-dem. kvinnoklubb.

Från bildningsarbetet.

A. B. F:s anslag till bokinköp slut.

På grund av att studiecirkelarna och biblioteken detta år i mycket stor utsträckning följt centralbyråns uppmaning att göra bokrekvisitioner på våren och sommaren har redan före 1 sept. det anslag, som A. B. F. i år kan utdela till bokinköp, förbrukats. Till nya cirklar, på platser där förut intet arbetarebibliotek finnes, utdelas emellertid fortfarande ett startanslag å 15 kronor. Dessutom erhålla naturligtvis alla cirklar statsanslag, uppgående till 50 proc. av det belopp, som under året användes till bokinköp, bokinbindning och katalogtryck. Å alla böcker erhålla alla cirklar 20 proc. rabatt. Alla böcker bindas för kr. 1:75, broschyrer för kr. 0:60.

Sök kommunala anslag!

Arbetarnes bildningsråd och studiecirklar böra ej underlåta att ansöka om kommunala anslag till bildningsverksamheten. Under det sistförflutna arbetsåret erhöles A. B. F:s bibliotek och studiecirklar kommunala anslag å tillsammans kr. 15,566:70. Lämpligt är, att på platser, där så anses behöfligt, en del av dessa kommunala anslag få användas till lokalhyra och lärarearvoden för studiecirkelarna. Där kommunerna beslutat upptaga nöjesskatt är givetvis det riktiga att största delen av denna användes till kulturella ändamål. Förslag till motion till kommunalstämma respektive kommunalfullmäktige angående kommunala anslag till bildningsverksamheten kan rekvideras från A. B. F:s centralbyrå, Brunnsvik, Sörvik.

A. B. F:s biografverksamhet.

Biografen i folkbildningsarbetets tjänst är den nya verksamhetsgren Arbetarnes Bildningsförbund planerar att starta i vinter. Avsikten med verksamheten är att bereda möjlighet för arbetare- och nykterhetsföreningar, kvinnoklubbar, studiecirklar m. fl. att även

på de minsta platser i landet kunna anordna biograf föreställningar vars program stå på ett högt plan.

Skulle tillräckligt intresse för saken finnas ute i bygderna kommer A. B. F:s egen biograf att starta omkring 15 december och kommer verksamheten att pågå till den 15 maj. Förstklassig maskin skall inköpas och maskinist för dess skötsel anställas.

Programmet, som skall stå på hög kulturell nivå kommer att sammansättas av den av regeringen utsedda folkbildningskommittén, som bl. a. även har biograf frågan under utredning.

Anordnarna av en A. B. F:s biograf föreställning skall erlägga en bestämd avgift per föreställning och blir denna avgift 50 å 75 kr. — lika för hela landet. Sälunda kan även den avlagset liggande orten för samma kostnad som den centralare belägna, anordna en dylik föreställning.

För att få utrönt intresset för saken anmodas härmed föreningarna att omedelbart meddela A. B. F:s centralbyrå, Sörvik, om de önska anordna en eller flera A. B. F:s biograf föreställningar under ovan angivna tid. Hela projektet är beroende på det intresse som visas för saken. Alltså bör frågan behandlas genast och meddelande insändas före den 15 oktober.

Värdefulla småskrifter i kommunalkunskap.

Anordnare av föreläsningkurser i kommunalkunskap (och även övriga intresserade) kunna från A. B. F:s förlag, Sörvik, erhålla en hel del litteratur i kommunalkunskap. Särskilt en del småskrifter rekommenderas och är priset på dem endast 15 öre pr ex. Här lämnas en förteckning å dessa småskrifter:

Kommunernas organisation och förvaltning.
Fattigvårdslagstiftningen.
Barnalagar av år 1917.
Kvinnornas ställning inom yrkena.
Folkpensioneringen.
De praktiska ungdomsskolorna.

När hjärtat längtar.

(För Morgonbris av Allan Pettersson.)

Det rörde sig så underliga känslor inom henne. Det var känslor, som stormade mot hennes hjärta och jagade en skär rodnad upp på hennes kinder. Sakta tryckte hon handen mot bröstet. Hon darrade lätt. Det stormade och brusade inom henne. Varje fiber i hennes späda kropp var i dallring. Det var något stort, mäktigt, som trängt in till henne.

Hon glömde allt. Darrande kände hon dessa känslor bestorma sig. Hon hörde hjärtats lätta slag. Det jublade inom henne. Men hon fattade ej vad det var. Som ett barn njöt hon av allt detta, som plötsligt levat upp inom henne.

Hon spratt upp, ty kölden kom henne att därja. Hon såg sig omkring. Å, ja visst! Nu kom, hon ihåg allt.

— Så underligt, tänkte hon. Jag har liksom drömt. Men vilken vacker, vilken jublande glad dröm.

Det enda hon mindes var trädens svaga viskning. Sedan hade hon suttit som i ett rus. Hon svepte kappan om sig och gick långsamt fram under träden. De susade och viskade som förut, men dessa starka känslor hade lämnat henne. — Då hon vandrade fram i den sena vårkvällen, kände hon en saknad, en längtan få makt med sig. En längtan efter något, som skulle kunna skänka henne kraft att återvända till livet. Den sjudande rörelse, som genomströmmat henne, hade väckt denna längtan, med allt större makt kom den över henne, denna längtan.

— Det måtte vara något, som alla dessa människor, som jag sett i kväll, ha, tänkte hon. Det är något, som hela min varelse längtar efter. Men vad, vad kan det vara? Något stort, mäktigt, stormande.

Tankarna blandade sig till ett virrvarr i hennes hjärna. Hon kände sig så oändligt vanmäktig. Med fasa tänkte hon på detta liv i den tränga, mörka gränden. Så kom den mäktiga sorgen till hennes hjärta. Hon sjönk ned på gräset och grät, grät av förtvivlan, av hejdlös sorg.

— Nej, aldrig tillbaka till detta kvävande fångelse, till dessa råa, hårda människor, snyftade hon, när hon tänkte på alla dessa, som där hade gått under, dragits ned i sorgens och förtvivlans virvel. Men hon kände medlidande med alla dessa varelser, som tvingades att gå under av sorg och nöd. Hon visste, hur förtvivlad deras kamp var. Aldrig, aldrig skulle de kunna bryta sig ut ur detta inferno. Så tänkte hon nu, nu i sin förtvivlan. Långsamt skulle de brytas ned, den ena efter den andra, för att sedan lämna efter sig ett ungt släkte, dömt att som de leva fram ett liv i mörker.

Hon kände inom sig, att denna mäktiga virvel av mörker hade dragit henne så djupt, att hon ej skulle förmå frigöra sig därur. Hon var en av dessa fallna. En av dessa, som en mild hand, ett vänligt ord, sända till hjälp i rätt tid, skulle kunnat återföra till livet. Men världen var hård och såg med ett hänleende alla dess kämpande varelser.

sjunka i djupet utan att röra en hand för att hjälpa dem, för att befria dem från deras fjättrar.

Medan snyftningarna skakade hennes späda kropp gingo tankarna tillbaka till honom, och hon ångrade alla de hårda orden.

— Stackars, stackars Olof! snyftade hon.

Hon mindes så väl, hur han tvingats ned i detta förfärliga fängelse. Han var stark och kraftig då. Och han hade nog kämpat, kämpat som en vansinnig mot sorg och nöd. Han var stark då, ja. Men vad mer? Han skulle ej förmå kämpa kampen till slut. Det var det ondas makter, som avgingo med segern. — Han började dricka för att döva den sorg, som han bar inom sig. Han hade älskat henne och hon honom. Men hans varma, vackra kärlek hade krossats av mörkret. Han hade kämpat för att kunna skapa en framtid av ljus åt sig och henne. Men han hade be-segrats i denna kamp.

Allt ljusst inom honom, hade blivit mörker. Hårdheten och hatet till denna värld, till alla dessa människor, som hade det ljusst och glatt, hade fått fäste inom honom. Hon mindes den tid, då han var stark och jublande av livsglädje. Då hade han skänkt henne all sin ungdoms mäktiga kärlek.

Och nu. Nu var han redan så djupt, att räddning ej fanns. Och hon hade dragits med.

— Mätte kampen snart vara slut, sade hon sakta till sig själv, medan hennes huvud sakta sjönk ned mot bröstet och hon somnade av trötthet.

— — —

Hur länge hon hade legat där inne bland träden, visste hon ej. Hon vaknade av, att hela hennes varelse skakades av köld. Det värkte i bröstet. Hon kände sig som förlamad; långsamt reste hon sig upp. Hon kände, att hon var sjuk. Frossan hade efterträts av feber. Hon kände sig så matt, att hon ville digna till marken. Med möda lyckades hon gå fram till gatan. Här var samma bullrande liv, samma ström av människor fram och tillbaka.

Hon stappade fram på den mörka asfalten. Hon skakades stundom av köld, men ögonblicket därpå brann febern på kinderna. Som i en dimma såg hon alla dessa människor. Det kändes så underligt. En känsla av vanmakt kom över henne.

— Vart i himmelens namn skall jag ta vägen? tänkte hon med förtvivlan. Intet hem, som öppnar sin dörr för mig, ingen hjälpande hand, som sträcker mot mig.

Hon greps av förtvivlan, medan hon som i en dröm vacklade fram längs gatan.

Ett skri ljud genom rymden. En människohop samlades snart kring henne.

Nyfikenheten hade lockat människorna dit. En del uttalade ett deltagande ord, andra lämnade platsen med en axelryckning. En människa, som fallit. En bagatell! Till slut var endast polismannen kvar vid hennes orörliga gestalt. Varsamt lyfte man upp henne i sjukbilen, som förde bort henne. Snart strömmade människorna som förut gatan fram.

— — —

Maj månad hade kommit. En liten solstråle lekte på väggen i den stora sjuksalen.

Den tog små hopp från den ena sängen till den andra, överallt dragande en liten gyllene strimma över de grå filtarna. Där låg hon, den stackars kvinnan. Ansiktet var blekt som döden, och det var döden, som satt sitt märke på henne. Läpparna voro torra av febern. Det rosslade i det sjuka bröstet. Snart skulle liemannen fullborda sitt verk.

Hon öppnade sakta ögonen och såg mot dörren. Hon darrade lätt och ett matt leende krusade de tunna läpparna. Sakta lyfte hon handen mot mannen, som stod i dörren. Han gick tyst fram till hennes säng. Hans huvud var nedböjt och i blicken låg ett uttryck av djup sorg. Darrande fattade han hennes utsträckta hand.

— Kan du förlåta mig? frågade han sakta. Sedan brast han i gråt.

Hon svarade ej, men det vackra uttrycket, som vilade över hennes ansikte och den gnista av liv, som tändes i hennes blick, när hon kände hans hand i sin, gav honom svar.

Han låg länge på knä vid hennes bädd. Han kände, hur hennes liv sakta rann bort.

En svag darrning gick genom den späda gestalten — och livet hade flytt. Men i döden hade hon tagit med sig det milda leendet, som hon skänkt honom på dödsbädden.

Han reste sig långsamt och såg med en kärleksfull blick på den döda.

Av den krans av mörkbrunt hår, som låg kring hennes panna, skapade han en gyllene gloria. Genom den dödsstilla salen tyckte han sig förnimma en mäktig klockklang. När den lilla solstrålen tog bort sin gyllene strimma, då kände han, som om hon varit den stråle av sol, som lyst in i hans mörka liv. Nu hade denna solstråle gått bort från honom, och han stod ensam kvar i mörkret.

När han lämnade sjuksalen, voro hans ögon fyllda av tårar.

Hans hjärta snördes samman vid tanken på, att han ej förmått skänka denna späda varelse den kärlek, som hennes hjärta hungrat efter. Hennes unga själ hade förtärts av längtan efter detta mäktiga, som ingen skänkt henne. Han förstod nu den smärta, som krossat denna varelses själ.

Han vände nu åter att ensam kämpa denna hopplösa kamp till slut, tills döden befriade även honom från bojorna.

Brunnsviks folkhögskola.

På grund av försening med arbetet på den nya elevbostaden måste läsarets början framflyttas till den 1 november. Kurserna komma därefter att pågå till omkring den 12 maj.

Antalet anmälningar är över 60. I första årskursens manliga avdelning äro alla platser redan upptagna; i kvinnliga avdelningen samt i andra årskursen kunna ännu några elever mottagas. Andra årskursen, med koncentrerad kring den sociala ämnesgruppen, är avsedd för sådana elever, som förut genomgått folkhögskola eller äga fullt motsvarande kunskaper. Prospekt erhålles och förfrågningar besvaras av föreståndaren för Brunnsviks folkhögskola, adr. Sörvik.

En ensam kvinna.

*Du vet inte mycket av synd och skam
späda liv, som jollrar och leker så glatt,
hur människorna trampar i grymhet och
lidande fram*

*och att världen är stjärnlös och
mörknande natt.*

*Du vet inte du att din svältande mor
gav livet blott dagar av blåsamde höst
och en ensamhet svart och tyngande stor,
som fyller var vrå i mitt bröst.*

*Det fanns nog en tid när Solen log
och våren stod spirande vän
och Lyckan i fullaste blomning slog
på mitt drömlands susande trån...
Mitt liv var kyssar och kärlek då
och jag ägde en stark och brinnande tro
och hjärtana sjönk i en skymningsblå
vårkväll till undersamt viskande ro...*

*Vi visste väl båda hur allt skulle gå,
att du skulle komma en gång.*

*Vi var ju så unga och varma vi två
och livet sjöng sin rödaste sång.*

*Det blev dock den gamla grå melodin.
Han gick när jag mötte min mödornas
tid.*

*När vintern kom med stormarnas vin
stod min kvalfulla, ensamma strid.*

*När en gång du vuxit dej duktig och
stor*

*och om människorna skänker dej bi-
tande hän
för att aldrig du haft nån far eller
mor*

*för att du blev blott en armodets namn-
löse son,*

*så tänk ej på mej med brinnande hat!
Det var kärlek som skänkte dej liv,..
Skratta åt vråarnas viskande prat
och kämpa dej fram genom hätskhet
och liv.*

*Och skulle i livet du möta din far,
så knyt ej din näve i vredens brand.
Du vet att min lycka en gång han var
att jag smekt honom ömt med min hand.
Men säj honom du, att i tårar jag gått
och att sorgen har sänkt mej i su-
gande ve*

*men att de vissnade blommor vi hade
sått
genom dej ska vakna och le.*

CARL STIGERT.

Varför ^{skola vi giva barnen} ENERGGON?

Jo, därför att det i lättast absorberbara form tillför organismen just de ämnen (speciell de organiska fosforföreningar), som barnakroppen behöver för sin fysiska och psykiska utveckling. Kläna barn bliva förvånande fort friska, pigga och motståndskraftiga. ENERGGON, kraftnäring, väl blandad med mjölk, välling, gröt eller omeletter enligt bruksanvisningen tages utan svårighet. ENERGGON-MALTOS, ENERGGON-KAKAO smaka utmärkt och tagas med begärighet.

ENERGGON-preparaten förordas av svenska läkare, tillhandahållas å apoteken och i drogaffärerna.

Tillverkas av

A.-B. PHARMACIA, STOCKHOLM.

Kontrollant: Professorn Fil. Doktorn K. A. Vesterberg.
Prospekt på begäran direkt från bolaget.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Norrköping.

Det är nu länge sedan något från Norrköpings kvinnoklubb synt till i Morgonbris. Vi leva dock fortfarande fastän arbetet utåt icke varit så som vi velat eller bort vara till följd av de tryckta tider som varit rådande. Styrelsen är dock värd ett tack för det arbete den haft med att hålla klubben uppe under de svåra tiderna. Vid klubbens senaste möte blevo två av våra medlemmar, fruarna Anna Gustafsson och Hagelin, hyllade med presenter och verser, författade av våra egna medlemmar, som ett tack för allt arbete de nedlagt. Även fingo vi flera nya medlemmar, men ännu flera behöva vi för att kunna uträtta något. I en så stor arbetarestad som Norrköping tycker man att kvinnorna skulle i stor utsträckning tillhöra klubben, som är ansluten till arbetarkommunen, men det är sorgligt att se vilket förvånansvärt litet fåtal kvinnor som äro med. Det vill ibland synas, som om kvinnorna ej vilja vara med och ha något ansvar. Vi kvinnor måste tillsammans med männen hjälpas åt i arbetet nu till höstens val.

Arbetarekvinnor! Gå in i vår klubb och hjälp oss arbeta för socialdemokratiens framgång. Med hälsning till klubbar landet runt från Norrköpings kvinnoklubb.

G:m Ellen Cederstrand.

Från Karlskoga.

Sitt årsmöte höll Karlskoga kvinnoklubb den 20 april under stor tillslutning av medlemmarna. Sedan ett par bordlagda frågor behandlats, upplästes års- och revisionsberättelserna, och beviljades styrelsen full ansvarsfrihet. I styrelsen kvarstår fruarna Forsberg och Ljung och nyvaldes fruarna Hägg, Hellkvist och Österberg.

Efter styrelsevalet togs en stunds paus, då klubben bjöd alla medlemmarna på kaffe och gott hembakat bröd. Sedan fortsattes mötet en god stund, då ett par medlemmar underhöllo med tal och uppläsningar och så sjöngs Internationalen och ett fyrfaldigt leve för vår klubb utbringades. Så var Karlskoga klubbens tolfte årsmöte tilländalupet.

Klubben har under året hållit 12 ordinarie och 8 extra möten, vilka alla varit väl besökta. Föredrag i olika frågor ha hållits av fru Agda Östlund, av platsredaktör Hellkvist och magister Eriksson. Vidare har klubben deltagit i majdemonstrationen under egen fana samt anordnat en julgransfest, då alla medlemmarnas barn bjödos på kaffe och gott. Under lockouten var anordnat ett samkväm och överskottet tillföll de mest behövande lockoutade arbetarna. Klubben har under året köpt andelar i Folkets park och A.-B. Örebro-Kuriren och skänkt penningbidrag till sjuka kamrater. Klubben har även haft besök av Degerfors kvinnoklubb.

Under året ha inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 1,656:43. Medlemsantalet är vid årets slut 135.

Karlskoga kvinnoklubb har nu fyllt sitt tolfte år. Den 18 april 1907, efter ett föredrag av fru Ruth Gustafson, Stockholm, bildades klubben. Vi voro 14 kvinnor, som då anmälde vårt inträde, men det var ej så gott att vinna medlemmar, dock har arbetet ej legat nere, utan vi ha kämpat oss fram genom allt tack vare förstälsten från många vi fått med oss. Dock ha vi haft många flera mörka än ljusa stunder att genomgå. Men vi ha nu erfarit att vi ej arbetat förgäves, utan att även vi här i Karlskogaklubben varit en länk i den stora kedjan, i arbetet för kvinnornas frigörelse.

Då nu styrelsen börjar det 13:de arbetsåret är det ej fritt utan man känner sig litet kuslig just för detta tal 13, som alltid trots

varit ett olycksnummer. "Nej", säger en av kamraterna, "talet 13 är ett lyckonummer i dessa moderna tider".

Och i den förhoppningen går styrelsen ästad till sina respektive platser med god vilja och, känner även sitt ansvar.

Till sist en hälsning till vår förbundsstyrelse och till alla soc.-dem. kvinnoklubbar landet runt.

Constance Österberg.

Brev från Karlskrona.

Karlskrona Kvinnoklubb, som bildades den 18 febr. 1919, hade sitt första årsmöte den 13 april. Års- och revisionsberättelse föredrogs och framgick därav, att klubben hållit 25 ordinarie och 1 extra möte. Av dessa ha 3 varit så kallade öppna möten med föreläsning, sång och deklamation. Dessutom har anordnats ett agitationsföredrag här och ett i Rödeby med fru Agnes Söderkvist som talarinna. Klubben är sedan sista kvartalet 1919 ansluten till arbetarkommunen och har för närvarande 72 godkända medlemmar. I folkskolestyrelsen har klubben lyckats få en medlem placerad. I 1-majdemonstrationen deltog klubben med sin fana och tillslutningen var mycket god från kvinnornas sida. Även har en sagostundsverksamhet för barn bildats och ha kvinnorna dörigenom visat sin goda vilja och intresse att arbeta för socialismens idéer, och för att dessa skola bli förverkligade böra våra barn göras intresserade, så att icke de i en framtid behöva stå lika oförstående för vår rörelse som sorgligt nog många av våra arbetarkvinnor göra. Våra medlemmar ha också deltagit i kamratmöten i Karlshamn och Ronneby och skall nästa förläggas hit. En höstbasar för att stärka klubbens kassa har anordnats och lämnade ett över förväntan gott resultat tack vare alla våra medlemmars energiska samarbete i form av gåvor och bidrag av alla slag. Av behållningen tecknades 5 aktier i Blekinge Folkblad och 5 aktier i Folkets hus. En trevlig jul- och familjefest har även gått av stapeln, där under angenäm samvaro det goda kamratskapet säkerligen stärktes.

Till styrelse för nästa arbetsår återvaldes Stina Nordin, Eva Bergkvist och Maria Pettersson och nyvaldes Klara Pettersson och Ellen Olsson.

Morgonbris har försäls i rätt stort antal under året och ha flera viktiga frågor diskuterats såsom "Bostadsfrågan" och "Nykterhetsfrågan" som särskilt ligga oss kvinnor nära, liksom "Skolan och hemmet i närmare samarbete". Av allt döma så finns det

EN OMTÄNKSAM HUSMODER

GÖR SINA UPPKÖP I

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM MED OMNE

inom klubben en kärntrupp som icke ger sig i första taget, trots motstånd och oförståelse från icke minst kvinnornas sida, för att nu icke tala om männen, vilka det dock borde ligga närmast att upplysa sina hustrur om socialismens mål och medel. Det är med hopp om att klubben under det arbetsår som nu börjar, må växa sig allt starkare och i samförstånd och enighet skaffa oss upplysning och kunskaper för att kunna göra oss rätt gällande i samhällets viktiga frågor.

Därför arbetarkvinnor, som ännu icke stå i vår organisation, ansluten eder och "dra ett strå till stacken". Ni behöva säkert icke därför åsidosätta varken hemmet eller familjen, utan tvärtom arbeta för att edra barn i en framtid skola få bättre levnadsvillkor än vi haft. Deltag i arbetet med all kraft. Och ni män, ställ er icke hindrande i vägen för att edra kvinnor må bli intresserade av våra idéer.

Med kamrathälsning till klubbarna landet runt!
S. N—n.

Från Motala Verkstads kvinnoklubb.

Motala Verkstads soc.-dem. kvinnoklubb och logen 219 Friska Vindar av N. O. V. hade gemensamt möte i Folkets Hus, Motala Verkstad, måndagen den 19 juli och diskuterades frågan: "Hur bör arbetareklassens kvinnor ställa sig vid en eventuell omröstning för ett rusdrycksförbud?"

Kvinnoklubbens ordf., fru Hulda Larsson, inledde frågan med att framdraga en hel del misshälligheter, som rusdryckerna åstadkomma bland arbetareklassen. Och på den grund framhöll inledarinnan nödvändigheten att särskilt kvinnorna, som tillhöra arbetareklassen, böra med alla till buds stående hederliga medel stödja ett rusdrycksförbud vid en eventuell omröstning för detsamma.

Flera talare från såväl kvinnoklubben som logen hade ordet och frågan blev ventilerad från olika synpunkter, men i stort sett instämde med inledarinnan och mötet beslutade att göra ett uttalande i enlighet med inledningen.

Sedan beslutade kvinnoklubben om förberedande av ett offentligt diskussionsmöte i Folkets park för behandling av förbudsfrågan samt att försöka anskaffa en kvalificerad talare i nämnda fråga.

Därefter hade en medlem av logen Friska Vindar ordet och framhöll att så många av kvinnoklubbens medlemmar, som hade tillfälle, skulle ansluta sig till logen samt önska att samarbetet mellan kvinnoklubben och logen måtte fortsätta, vilket kommer till såväl nytta som nöje för båda organisationerna.

Ref.

Det är ej ofta, som Morgonbris' spalter tagas i anspråk av Motalaklubben, men vi vilja till Sverges organiserade arbetarkvinnor framföra en hälsning, att vi här på platsen arbeta oss fram sakta men säkert, trots en del motstånd, sorgligt nog, av organiserade män, som anse att deras hustrur ej behöva vara med i klubben. Men enligt vår uppfattning har kvinnan en mycket stor uppgift att arbeta för, att vara med i kampen och skapa fram ett lyckligt samhälle, byggt på

nykterhet och solidaritet. Klubben räknar en siffra av 50 medlemmar.

Ordinarie möten hållas tredje måndagen i varje månad.

Till sist en uppmaning till arbetarkvinnorna i Motala: Bli medlemmar i klubben och deltag i vårt arbete! Vi behöva alla vara med i kampen; ingen får vara överksam.

Med kamrathälsning

För Motala Verkstads soc.-dem. kvinnoklubb:

Fanny Strömberg.

Sekreterare.

Eskilstuna kvinnoklubb

vill nu i Morgonbris' spalter påminna om sin tillvaro. Några storverk ha ej kunnat utföras, men klubben har likväl varit i full verksamhet och vilja vi därför meddela det viktigaste. I november förra året anordnade klubben ett föredrag över ämnet: "De praktiska ungdomsskolorna". Talare var undervisningsrådet Hjalmar Berg. Den 29 febr. detta år hade vi kamratmöte i Hällby med föredrag av fru Agnes Söderkvist från Västerås. Diskussionsfrågor ha förekommit i mängd, däribland nöjesskatten och dess användning. Kvinnoklubbens samt övriga kvinnoföreningars förslag var att nöjesskatten skulle gå till barnhem, vilket förslag ej gick igenom, utan beslutet blev att den skulle gå till teaterbyggnad i gemenskap med folkbibliotek och lokaler för studieverksamheten.

Lagförslaget med den nya giftermålsbalkens samtliga paragrafer har behandlats och godkändes även C. S:s resolution. Vidare ha diskuterats nykterhetsfrågan, bostadsfrågan samt de orättvisa domarna i fosterfördrivningsmålet, då samtliga uttalade sitt stora missnöje med de föräldrade och hårda lagar, som nu domarna tillämpas efter, men hoppades klubben att i en snar framtid vi erhålla nya lagar, som äro mildare och mera rättvisa.

Klubben var genom ombud representerad på kvinnokongressen i Stockholm; då det nya socialdemokratiska kvinnoförbundet bildades, vilken underrättelse vi emottogo med glädje och utbringade ett leve för förbundet. Vi hoppas, att kvinnoklubbarna genom förbundet skall, erhålla hjälp och upplysning i sitt arbete. Förslaget till nya förbundsstadgar har behandlats och godkänts och klubben beslutade ingå i förbundet.

Det gångna året sålde klubben 1,086 ex. av Morgonbris samt 400 broschyrer.

Den nuvarande styrelsen består av fruarna Ida Adamsson, Emma Fredriksson, Ester Bäckman, Augusta Söderbäck och Anna Persson.

Klubbens numerär är ej stor mot vad det borde vara i ett samhälle som Eskilstuna, där arbetareklassen är så talrikt representerad, men den är dock i stigande. De medlemmar, klubben äger, äro alla hurtiga och glada och många unga kvinnor ha ingått på senaste tiden, vilket lovar gott för framtiden.

Med kamrathälsning till klubbarna landet runt.
S e k r.

Från Ystad.

Ystads soc.-dem. kvinnoförening har under senaste arbetsåret hållit tolv ordinarie och två extra sammanträden samt lika många styrelsemöten.

Fyra av föreningens medlemmar äro invalda i stadsfullmäktige.

Föreningen anordnade ett offentligt föredrag i fredsfrågan med hr N. O. Persson som talare. Likaledes deltog vi i de upplysningskurser för kvinnor, som höllos under februari och mars i Folkets hus.

I maj hade vi en paketauktion, som gav ett litet överskott på 60 kr. till kassan.

I oktober 1919 firade föreningen sin 20-årsfest i Folkets park, då medlemmarna med sina familjer voro talrikt samlade. Vidare har under året bildats en studiecirkel.

Under agitationsveckan hade anordnats offentligt möte med föredrag av fru Elin Neuman som talare över Kvinnans uppgifter i samhället.

Föreningen har dessutom deltagit i majdemonstrationen och hantverksfesten i Folkets park.

Under året har sålts 720 Morgonbris.

Föreningen arbetar med liten kassa på den grund, att kontingenten är satt låg med hänsyn till att här har varit mycken arbetslöshet.

Styrelsen består av fru Mia Håkansson, ordf., Ida Nilsson, kassör, Augusta Olsson, sekr., Irma Blomgren, v. ordf., och Fredrika Bengtsson, v. sekr.

Föreningen kan nu i nästa oktober fira sin 21-åriga tillvaro och äro vi helt säkert en bland de äldsta socialdemokratiska kvinnorganisationerna i landet. Arbetet har varit tråget och många gånger bekymmersamt, men föreningen har dock hållits uppe. Vi vilja nu presentera vår mångåriga styrelse och på samma gång lämna denna redogörelse om vårt arbete under senast året.

Med kamrathälsning till kvinnoklubbarna landet runt från Ystads soc.-dem. kvinnoförening genom

S e k r e t e r a r e n.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

Ingen höstrengöring

blir ordentlig
utan

Röda Björn

Verksammaste metallputsmedel — i
pulver och flytande.

Till våra läsare!

I och med att arbetareklassen kämpat sig fram till en alltmer dominerande makt i samhället, skjutes med naturnödvändighet skolningsarbetet inom organisationerna i förgrunden. Under de senaste åren har också studieverksamheten visat en utomordentlig utveckling. Med detta har följt ett stegrat behov av en tidning, som uteslutande ägnar sig åt bildningsarbetet, som innehåller allmänna råd och upplysningar för studiernas bedrivande samt studieplaner och uppsatser i olika ämnen.

En sådan tidning är Studiekamraten, organ för det fria och frivilliga folkbildningsarbetet, förut under redaktion av John Johansson, men nu med Harry Blomberg som redaktör.

Studiekamraten har under sin tvååriga tillvaro tagit som sin uppgift att väcka intresse för bildningsarbetet och att så långt den mäktat giva direkta råd och anvisningar för studiecirkelnas arbete. Under höstens lopp komma inom arbetarrörelsen välkända pennor att medarbeta med bidrag av största intresse för de många studiecirkelnas och bildningsintresserade runt om i landet.

Dessa göra alltså klokt att skaffa sig Studiekamraten, helst som den trots sin fina utstyrsel och sitt präktiga innehåll är synnerligen billig. Prenumerationspriset för sista kvartalet är — då även ett stort julnummer medföljer — endast kr. 1:75. Adressen är Folkets hus, Stockholm.

Prenumerera på
MORGONBRIS!
som är arbetarrörelsens
kvinnotidning, och således
bör finnas i varje
arbetarhem.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer — Högsta inlåningsränta

Frihets studienummer

har nu utkommit. Innehåller en hel rad intressanta bidrag bl. a. av Hj. Branting, Rikard Lindström, Yngve Hugo, Dan Andersson, Ragnar Jändel, Karl Hedmansson, Gunnar Hirdman m. fl. Kvinnoklubbar! Rekv. och sprid detta studienummer bland den socialdemokratiska ungdomen och partivännerna. Priset är det vanliga, 25 öre. Rekv. från Frihets exp., Eskilstuna.

Försäkra Ert. **LIV**
i
FOLKET
Fonder: 5.5 milj. kronor.
Försäkringar för 76 milj.
**Brand-försäkra lösöre
och fastigheter**
SAMARBETE

Fonder o. kap.: 1.3 milj. kr.
Försäkringssumma: 390 milj. kr.

Adress: STOCKHOLM.
Ombud å större platser.

Sveriges soc.-dem. kvinnoförbund.

Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Vessman, Upplandsгат. 85, 4 tr., Stockholm. A. T. 244 36.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Kassören Fru Ellen Cato, Solberga, Huvudsta.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m.
Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms Allm. Kvinnoklubbs sångkör. Repetition torsdagar kl. 8 e. m. i Folkets Hus, rum J. Beställningar mottager fröken L. Jäderlund, Allm. tel. Kungsh. 20 54, Snudbyberg 3.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.
Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.
Styrelsen.

Klubbkassörer, Obs.!

Kvartalsrapporten och avgiften till förbundet skola samtidigt insändas till kassören, adr.: Anna Svensson, Grindsgat. 10, 3 tr., Stockholm Sö.

FRIHET

(Organ för Sveriges Soc.-dem. Ungdomsförbund.)

Utkommer en gång i månaden.

Redaktörer:

Nils Karleby och Carl Schill.

Bland medarbetarna märkas: *Författ. Ellen Key, Dan Andersson, Ragnar Jändel m. fl., Red. Ivan Oljelund, Adj. Oscar Olsson, Prof. Knut Kjellberg m. fl.*

LÄS OCH SPRID FRIHET.

Varje kvinnoklubb bör se till att kommissionär för partiets ungdomstidning finnes på var plats.

Begär kommissionärsvillkor och prov-exemplar från

TIDN. FRIHETS EXP., ESKILSTUNA.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen och 3:dje tisdagen i varje månad kl. 7,30 e. m. & lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.
Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. S:t Eriksgatan 21.
Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. 8. g.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.
Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.
Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. & Folkets Hus' C-sal.
Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.
Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte första torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.